

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до практичних занять та організації самостійної роботи

з навчальної дисципліни

«МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

(для студентів бакалавріату всіх форм навчання

спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2020

Методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад: В. М. Бабаєв, С. І. Чернов, К. В. Пастух. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 58 с.

Укладачі: д-р наук з держ. упр., проф. В. М. Бабаєв,
д-р наук з держ. упр., проф. С. І. Чернов,
канд. наук з держ. упр., доц. К. В. Пастух

Рецензент

С. О. Гайдученко, доктор наук з державного управління, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою менеджменту і публічного адміністрування,
протокол № 2 від 01.09.2020*

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Змістовий модуль 1 Концептуальні засади муніципального менеджменту.....	5
Тема 1 Децентралізація влади в Україні.....	5
Тема 2 Процеси добровільного об'єднання територіальних громад.....	8
Тема 3 Становлення місцевого самоврядування в Україні.....	11
Тема 4 Система та підсистеми муніципального менеджменту.....	13
Тема 5 Місцеві вибори.....	15
Тема 6 Служба в органах місцевого самоврядування.....	18
Змістовий модуль 2 Соціально-економічний інструментарій муніципального менеджменту.....	21
Тема 7 Місцевий бюджет.....	21
Тема 8 Особливості фінансової децентралізації.....	25
Тема 9 Управління місцевим економічним розвитком.....	28
Тема 10 Стратегічне планування розвитку територіальної громади.....	31
Тема 11 Муніципальні послуги.....	34
Тема 12 Організація діяльності Центрів надання адміністративних послуг.....	36
Тема 13 Муніципальні програми.....	39
Тема 14 Проєкти місцевого розвитку.....	42
Тема 15 Розподіл повноважень в системі місцевого самоврядування.....	45
Тема 16 Особливості використання інноваційних технологій в окремих сферах місцевого господарства.....	48
Тема 17 Інформаційні технології в муніципальному менеджменті.....	51
Список використаних джерел.....	54

ВСТУП

Метою навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» є формування системи знань з теорії та практики муніципального менеджменту, вивчення системи місцевого самоврядування та особливостей функціонування органів місцевого самоврядування в Україні, оволодіння вміннями та навичками управлінської діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- здійснення аналізу теоретичних підходів до муніципального менеджменту;
- розгляд системи муніципального менеджменту;
- вивчення основ місцевого самоврядування;
- засвоєння навичок використання інструментів муніципального менеджменту.

Під час проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» здійснюється засвоєння лекційного матеріалу.

Закріплення викладеного на лекційних та практичних заняттях навчального матеріалу продовжується під час самостійної роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МУНІЦИПАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ТЕМА 1 ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Основні питання для обговорення

1. Сутність місцевого самоврядування.
2. Реформа місцевого самоврядування в Україні.
3. Особливості децентралізації в Україні.

Практичні завдання

Завдання 1

Проаналізуйте основні точки зору на напрями реформи децентралізації в Україні та викладіть власне бачення необхідних змін. Обґрунтуйте їх переваги для підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування [4].

Завдання 2

Стаття 5 Конституції України закріплює: «Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування». Як реалізуються ці конституційні положення в практиці місцевого самоврядування? Обґрунтуйте відповідь посиланнями на статті Конституції України, законодавства, нормотворчості органів місцевого самоврядування [4].

Завдання 3

Згідно з Конституцією України органи місцевого самоврядування не входять до системи органів державної влади. Чи мають у зв'язку з цим акти органів місцевого самоврядування владну силу? Чи є місцеве самоврядування владною діяльністю? Обґрунтуйте відповідь [4].

Тести

1. Адміністративно-територіальна одиниця в Україні:

- а) область, район, місто, район у місті, селище, село;
- б) форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування;
- в) жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр;
- г) зібрання всіх чи частини жителів села, селища, міста для вирішення питань місцевого значення.

2. Місцеве самоврядування – це:

- а) здійснення управлінських функцій органами місцевої влади;
- б) гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення;
- в) діяльність держави у соціально-економічній сфері, спрямована на розвиток територіальних громад;
- г) всі відповіді вірні.

3. За яким принципом відбувається децентралізація в Україні:

- а) колегіальності;
- б) народовладдя;
- в) субсидіарності;
- г) федералізму?

4. Децентралізація влади – це:

- а) система управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів влади; скасування / послаблення централізації;
- б) передача повноважень органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування за принципом субсидіарності;
- в) формальний або неформальний розподіл владних компетенцій поміж кількома інститутами чи центрами прийняття рішень, які функціонують на різних щаблях організації влади;
- г) формування «економічної самоідентифікації» регіонів та збільшення їх зацікавленості у господарській діяльності.

5. З прийняттям якого нормативно-правового документу розпочато реформу місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні:

- а) Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»;
- б) Концепції реформування місцевого самоврядування й територіальної організації влади в Україні;
- в) Закону України «Про співробітництво територіальних громад»;
- г) Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування»?

6. Яка головна мета реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні:

- а) утворення об'єднаних територіальних громад;
- б) покращення якості життя людини не залежно від регіону чи місця проживання;
- в) передача повноважень і ресурсів органам місцевого самоврядування;
- г) зменшення кількості сільських, селищних та міських рад в Україні?

7. Принцип субсидіарності – це:

- а) принцип, який передбачає передачу повноважень на нижчий рівень – територіальним громадам;
- б) принцип, який передбачає передачу повноважень органам місцевого самоврядування на рівень, на якому вони спроможні виконувати такі повноваження на належному рівні;
- в) принцип, що передбачає передачу повноважень і ресурсів від держави до місцевого самоврядування;
- г) принцип, який передбачає передачу повноважень на прийняття рішень з центрального на нижчі організаційні рівні, де такі повноваження можуть бути реалізованими найефективніше.

8. Які принципи відносять до принципів місцевого самоврядування в Україні:

- а) народовладдя; законності; гласності; колегіальності; судового захисту прав місцевого самоврядування;
- б) поєднання місцевих і державних інтересів; виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах визначених законами повноважень;
- в) підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування;
- г) усі відповіді правильні?

9. В якому році було вперше проведено реформу місцевого самоврядування в Україні:

- а) 2005;
- б) 2014;
- в) 1997;
- г) 2015?

10. Від чого залежить рівень якості життя населення:

- а) тривалості життя;
- б) здоров'я населення;
- в) освіченості населення;
- г) доходів населення?

Література: [2, 4, 6, 7, 13, 16, 23, 30, 34, 36, 40, 41].

ТЕМА 2 ПРОЦЕСИ ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Основні питання для обговорення

1. Поняття територіальної громади.
2. Об'єднання та співробітництво територіальних громад.
3. Децентралізація районного та обласного рівнів.

Практичні завдання

Завдання 1

Проаналізуйте досвід співробітництва територіальних громад в Україні та закордоном. Обґрунтуйте напрями його вдосконалення.

Завдання 2

Перелічіть проблеми та визначте перспективи реформування сучасної системи адміністративно-територіального устрою України.

Тести

1. Хто є головною посадовою особою територіальної громади:

- а) сільський, селищний, міський голова;
- б) голова районної державної адміністрації;
- в) секретар районної ради;
- г) депутат обласної ради?

2. Ким здійснюється місцеве самоврядування в Україні:

- а) міськими та обласними радами;
- б) районними і обласними радами;
- в) територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи;

г) територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, районними і обласними радами, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;

д) усі відповіді вірні?

3. Які умови здійснення добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст:

а) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;

б) об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області;

в) при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади;

г) усі відповіді вірні?

4. Територіальна громада:

а) область, район, місто, район у місті, селище, село;

б) жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр;

в) зібрання всіх чи частини жителів села, селища, міста для вирішення питань місцевого значення;

г) форма прийняття рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування.

5. До форм добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування відносять:

а) асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання;

б) органи самоорганізації населення;

в) загальні збори громадян;

г) громадські слухання.

6. Первинний суб'єкт місцевого самоврядування, основний носій його функцій і повноважень:

- а) територіальна громада села, селища, міста;
- б) міські, обласні, районні ради;
- в) обласна державна адміністрація;
- г) районна державна адміністрація.

7. Що можуть здійснювати територіальні громади сусідніх сіл:

- а) об'єднуватися в одну територіальну громаду;
- б) створювати єдині органи місцевого самоврядування;
- в) обирати єдиного сільського голову;
- г) усі відповіді є правильними?

8. Як відбувається добровільне об'єднання територіальних громад:

- а) за рішенням обласної ради;
- б) за рішенням районної ради;
- в) за рішенням місцевих референдумів відповідних територіальних громад сіл;
- г) за рішенням сільських рад?

9. Що є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення:

- а) загальні збори громадян;
- б) місцевий референдум;
- в) місцеві ініціативи;
- г) громадські слухання?

10. До системи місцевого самоврядування не входять:

- а) територіальна громада; районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- б) органи виконавчої влади;
- в) сільська, селищна, міська рада; сільський, селищний, міський голова; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- г) органи самоорганізації населення.

Література: [4, 23, 26, 29, 30, 36, 40, 41].

ТЕМА 3 СТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Основні питання для обговорення

1. Історія та специфіка розвитку місцевого самоврядування.
2. Введення магдебурзького права як важливий етап розвитку місцевого самоврядування (XIV–XVI ст.).
3. Еволюція розвитку місцевого самоврядування у XVII–XVIII ст.
4. Форми місцевого самоврядування в Україні у XIX–XX ст.

Практичні завдання

Завдання 1

Визначте характерні риси управління територіями у Великому Князівстві Литовському і порівняйте їх з характерними рисами такого управління за часів Київської Русі.

Завдання 2

Намалюйте схему, яким чином, на сьогодні, здійснюється розподіл публічної влади в Україні. Відобразіть територіальну організацію влади в Україні [12].

Завдання 3

Порівняйте сучасну та радянську модель місцевого самоврядування. В чому полягає їх відмінність?

Тести

1. Який рівень управління за часів Київської Русі представляло віче:

- а) регіональний;
- б) місцевий;
- в) державний;
- г) субрегіональний?

2. Хто був суб'єктом міського самоврядування за часів Київської Русі:

- а) віче;
- б) міські громади;
- в) боярство;
- г) князь?

3. Яку назву отримало право міської громади збиратися на віча:

- а) копного права;
- б) міського права;
- в) магдебурзького права;
- г) державного права?

4. Яке українське місто першим отримало магдебурзьке право:

- а) Київ;
- б) Львів;
- в) Сянок;
- г) Кам'янець-Подільський?

5. Ким було вперше дароване українському місту магдебурзьке право:

- а) Ярославом Мудрим;
- б) Галицьким князем Болеславом-Юрієм;
- в) Князем Володимиром;
- г) Богданом Хмельницьким?

6. До яких органів публічної влади відносилися губернські земські збори:

- а) органів державної влади;
- б) органів виконавчої влади;
- в) виконавчих органів місцевого самоврядування;
- г) представницьких органів місцевого самоврядування?

7. Хто очолював губернські земські збори:

- а) староста;
- б) міський голова;
- в) губернатор;
- г) воєвода?

8. Хто очолював управи:

- а) староста;
- б) міський голова;
- в) губернатор;
- г) воєвода?

9. У якому році відбулася Земська реформа:

- а) 1664;
- б) 1486;
- в) 1668;
- г) 1864?

10. Яким правом було введено магістрат, як орган місцевого самоврядування:

- а) копним правом;
- б) міським правом;
- в) магдебурзьким правом;
- г) усі відповіді вірні?

Література: [8, 12, 33, 35, 41].

ТЕМА 4 СИСТЕМА ТА ПІДСИСТЕМИ МУНІЦИПАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Основні питання для обговорення

1. Муніципальний менеджмент: поняття, зміст.
2. Система муніципального менеджменту.
3. Підсистеми муніципального менеджменту.

Практичні завдання

Завдання 1

Зробіть поділ системи муніципального менеджменту на підсистеми. Визначте проблеми та напрями вдосконалення їх функціонування.

Завдання 2

Оцініть ресурси муніципального утворення та запропонуйте шляхи зростання ефективності їх використання.

Тести

1. Що належить до муніципальних утворень в Україні:

- а) район, область;
- б) село, район, місто;
- в) село чи їх об'єднання, селище, місто;
- г) мікрорайон?

2. Муніципальний менеджмент – це:

- а) орган місцевого самоврядування;
- б) система спеціальних важелів та інструментів управління розвитком регіону;
- в) система спеціальних важелів та інструментів забезпечення економічного й соціального розвитку муніципальних утворень;
- г) управління розвитком міст.

3. Які підсистеми належать до підсистем муніципального менеджменту:

- а) політична, соціальна, економічна;
- б) організаційна, функціональна, інструментальна;
- в) територіальна, регіональна;
- г) місцева, локальна, організаційно-правова?

4. Загальні характеристики підсистем муніципального менеджменту:

- а) відкритість, точковість;
- б) економічність, раціональність, безбитковість;
- в) ймовірнісність, динамічність, комплексність, відкритість;
- г) прогресивність, інноваційність, динамічність.

5. Суб'єкти муніципального менеджменту:

- а) органи місцевого самоврядування;
- б) органи державної влади;
- в) муніципальне господарство;
- г) територіальна громада та утворені нею органи місцевого самоврядування.

6. За ступенем спеціалізації органи місцевого самоврядування поділяються на такі:

- а) загального та спеціального призначення;
- б) одноособові та колегіальні;
- в) представницькі та виконавчі;
- г) соціальні, економічні, фінансові.

7. За способом прийняття рішень органи місцевого самоврядування поділяються на такі:

- а) одноособові та колегіальні;
- б) загального та спеціального призначення;

- в) виборні та призначені;
- г) представницькі та виконавчі.

8. Чи сформована система нормативно-правового забезпечення муніципального менеджменту в Україні:

- а) в цілому сформована, але потребує ґрунтовного доопрацювання;
- б) сформована повністю й не потребує удосконалення;
- в) взагалі не сформована;
- г) запозичена із законодавства колишнього СРСР.

9. У якому нормативно-правовому акті закріплене право територіальних громад на місцеве самоврядування:

- а) Законі України «Про місцеві державні адміністрації»;
- б) Цивільному кодексі України;
- в) Земельному кодексі України;
- г) Конституції України.

10. З урахуванням чого здійснюється адміністративно-територіальний розподіл України:

- а) соціально-економічних особливостей;
- б) природно-географічних особливостей;
- в) етнокультурних особливостей;
- г) усіх разом?

Література: [4, 5, 6, 23, 30, 36, 40].

ТЕМА 5 МІСЦЕВІ ВИБОРИ

Основні питання для обговорення

1. Представницькі органи місцевого самоврядування.
2. Виборча система на місцевому та регіональному рівнях.
3. Основні засади місцевих виборів.

Практичні завдання

Завдання 1

Ви новобраний міський голова. Розробіть першочерговий план заходів для забезпечення ефективних зв'язків із громадськістю з метою підвищення іміджу органів місцевого самоврядування серед членів територіальної громади [14].

Завдання 2

Запропонуйте методи інформування населення про діяльність представницьких органів місцевого самоврядування.

Завдання 3

Зазначте, чи правильно вказане твердження. Якщо ні, то виправите його та обґрунтуйте:

1. Вибори – провідний інститут легітимації існуючої політичної системи і політичного режиму.

2. Вибори не обмежують втручання народних мас в управлінський та політичний процеси.

3. Виборча технологія – система методів виявлення та використання прихованих потенціалів суб'єктів виборчого процесу у відповідності до цілей отримання певної політичної посади; сукупність операцій і процедур впливу на об'єкт на шляху отримання оптимального виборчого результату.

4. До виборчих технологій переважно відносять організаційно-політичні, інформаційно-комунікативні та соціологічні технології.

5. Позиціонування політичної сили на виборах – це створення її особливого місця (позиції) щодо інших політичних сил у свідомості виборця [14].

Тести

1. Який нормативно-правовий документ визначає гарантії права громадян на участь у місцевих виборах:

- а) Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- б) Закон України «Про місцеві державні адміністрації»;
- в) Виборчий Кодекс України;
- г) всі відповіді вірні?

2. Склад міської, сільської, селищної ради – це:

- а) визначений міською, сільською, селищною радою кількісний склад депутатів таких рад;
- б) кількість обраних до міської, сільської, селищної ради депутатів, повноваження яких визнано і не припинено;
- в) виконавчі органи міської, сільської, селищної ради;
- г) депутати та виконавчі органи міської, сільської, селищної ради.

3. *Правомочний склад міської, сільської, селищної ради:*

- а) визначений міською, сільською, селищною радою кількісний склад депутатів таких рад;
- б) кількість обраних до міської, сільської, селищної ради депутатів, повноваження яких визнано і не припинено;
- в) кількість обраних до відповідної ради депутатів, яка становить дві третини від загального складу ради;
- г) депутати та виконавчі органи міської, сільської, селищної ради.

4. *Який строк повноважень місцевої ради, депутати якої обрані на чергових виборах:*

- а) чотири роки;
- б) три роки;
- в) п'ять років;
- г) шість років?

5. *Яким нормативно-правовим актом визначається строк повноважень обраної місцевої ради на чергових місцевих виборах:*

- а) Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- б) Законом України «Про місцеві вибори»;
- в) Конституцією України;
- г) Виборчим Кодексом України?

6. *До якої категорії відноситься визначення: «це форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування»:*

- а) загальні збори;
- б) місцевий референдум;
- в) районні та обласні ради;
- г) територіальна громада?

7. *Які питання не можуть бути винесені на місцевий референдум:*

- а) що віднесені Конституцією до відання місцевого самоврядування;
- б) що віднесені законом до відання органів державної влади;
- в) що віднесені законом до відання місцевого самоврядування;
- г) немає правильної відповіді?

8. *На основі якого права відбуваються вибори до органів місцевого самоврядування згідно Конституції України:*

- а) загального виборчого права шляхом таємного голосування;
- б) рівного виборчого права шляхом таємного голосування;
- в) прямого виборчого права шляхом таємного голосування;
- г) всі відповіді вірні?

9. *Загальний склад міської, сільської, селищної ради:*

а) визначений міською, сільською, селищною радою кількісний склад депутатів таких рад;

б) кількість обраних до міської, сільської, селищної ради депутатів, повноваження яких визнано і не припинено;

в) виконавчі органи міської, сільської, селищної ради;

г) депутати та виконавчі органи міської, сільської, селищної ради.

10. *Відповідно до якого нормативно-правового акту визначається загальний склад міської, сільської, селищної ради:*

а) Конституції України;

б) закону про місцеві вибори;

в) закону про місцеве самоврядування;

г) всі відповіді вірні?

Література: [13, 14, 23, 36, 41].

ТЕМА 6 СЛУЖБА В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Основні питання для обговорення

1. Лідерство у місцевому самоврядуванні.
2. Особливості служби в органах місцевого самоврядування.
3. Основні принципи служби в органах місцевого самоврядування.
4. Підготовка кадрів місцевого самоврядування.

Практичні завдання

Завдання 1

Назвіть основні принципи місцевого самоврядування в Європейській Хартії місцевого самоврядування і порівняйте їх з принципами, що містяться в Конституції України та Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» [16].

Завдання 2

Проаналізуйте понятійний апарат Європейської Хартії місцевого самоврядування та визначте права органів місцевого самоврядування, що закріплюються цією Хартією [4].

Завдання 3

Зазначте, чи правильно вказане твердження. Якщо ні, то виправте його та обґрунтуйте з посиланням на відповідні норми Конституції та законів України:

а) організаційна самостійність органу місцевого самоврядування полягає у можливості визначення ним власної організаційної структури;

б) місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в особі місцевої ради;

в) суть фінансової самостійності місцевого самоврядування полягає у праві органів місцевого самоврядування володіти власними коштами, достатніми для здійснення функцій і повноважень [4].

Тести

1. Структура виконавчих органів міської, сільської, селищної ради затверджується:

- а) Конституцією України;
- б) на засіданні Верховної Ради України;
- в) на пленарному засіданні міської, сільської, селищної ради;
- г) Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

2. До адміністративно-територіальної одиниці України не відносять:

- а) не має правильної відповіді;
- б) район;
- в) район у місті;
- г) область.

3. В Україні трирівнева система територіальної організації влади:

- а) регіональний, субрегіональний, місцевий;
- б) державний, регіональний, субрегіональний;
- в) державний, регіональний, субрегіональний, місцевий;
- г) місцевий, регіональний, державний.

4. Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах:

- а) законності, гласності, народовладдя;
- б) поєднання місцевих та державних інтересів, державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування;
- в) виборності;
- г) всі відповіді вірні.

5. Система місцевого самоврядування не включає:

- а) територіальну громаду;
- б) сільську, селищну, міську раду;
- в) структурні підрозділи облдержадміністрації;
- г) органи самоорганізації населення.

6. До представницьких органів місцевого самоврядування відносять:

- а) місцеві органи виконавчої влади;
- б) виборні органи (ради), які складаються із депутатів;
- в) виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад;
- г) органи, які створюються жителями міст, сіл, селищ.

7. До виконавчих органів сільських, селищних, міських рад відносять:

- а) виборні органи сільської, селищної, міської ради;
- б) місцеві органи виконавчої влади;
- в) виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад;
- г) органи самоорганізації населення.

8. Місцеве самоврядування не здійснюється:

- а) територіальними громадами міст, сіл, селищ;
- б) сільськими, селищними, міськими радами;
- в) районними та обласними радами;
- г) не має правильної відповіді.

9. Органи самоорганізації населення:

- а) виборні органи сільської, селищної, міської ради;
- б) місцеві органи виконавчої влади;
- в) виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад;
- г) представницькі органи, які створюються жителями міст, сіл, селищ.

10. Місцевий референдум – це:

- а) зібрання жителів міст, сіл, селищ для вирішення питань місцевого значення;
- б) форма прийняття територіальною громадою відповідних рішень з питань місцевого самоврядування шляхом прямого голосування;
- в) прийняття рішень з питань місцевого самоврядування обласними радами;
- г) прийняття рішень з питань місцевого самоврядування сільськими, селищними, міськими радами.

Література: [4, 16, 23, 28, 33, 36, 41].

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ МУНІЦИПАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ТЕМА 7 МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ

Основні питання для обговорення

1. Місцевий бюджет (бюджет місцевого самоврядування).
2. Зміст та структура місцевого бюджету.
3. Міжбюджетні відносини, трансферти, субвенції.
4. Загальний та спеціальний фонд бюджету, місцеві запозичення.
5. Поточний бюджет і бюджет розвитку.
6. Місцеві податки і збори.

Практичні завдання

Завдання 1

У цьому році на святкування дня міста з міського бюджету планується виділити 300 тис. грн. Ви, як муніципальний службовець, розробіть шляхи зменшення витрат із місцевого бюджету. Вихідні умови: концентрація населення в місцях масового відпочинку; значне підвищення торгівельного обігу в святкові дні [14].

Завдання 2

Міським головою була ініційована пропозиція до приватного підприємства щодо виготовлення та встановлення металопластикових віконних конструкцій для комунального навчального закладу за рахунок коштів місцевого бюджету. Чи можна вважати дану угоду комунальним замовленням? За яких саме умов? Якщо так, які порушення порядку укладення договору комунального замовлення мали місце? Чи мав міський голова відповідні повноваження для укладення цієї угоди? [4].

Завдання 3

Ваше муніципальне утворення за демографічно-територіальними характеристиками відповідає муніципальному утворенню-партнеру, розташованому в Німеччині. Аналізуючи витрати води, електроенергії, газу,

теплової енергії для житлово-комунальних потреб, Ви виявили, що рівень споживання цих ресурсів у Вашому муніципальному утворенні в 5-6 разів перевищує зарубіжний. Розробіть програму заходів із зменшення ресурсоспоживання в житлово-комунальному господарстві. Визначте фінансові джерела та суб'єкти реалізації програмних напрямків [15].

Тести

1. Місцевий бюджет – це:

а) план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

б) план утворення і використання фінансових ресурсів, які необхідні для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування;

в) план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

г) всі відповіді вірні.

2. До якої категорії відноситься визначення: «це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр»:

а) загальні збори;

б) місцевий референдум;

в) районні та обласні ради;

г) територіальна громада?

3. До якої категорії відноситься визначення: «це план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання»:

а) районний бюджет;

б) місцевий бюджет;

в) обласний бюджет;

г) бюджет розвитку?

4. До якої категорії відноситься визначення: «це доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для покриття поточних видатків»:

- а) районний бюджет;
- б) поточний бюджет;
- в) обласний бюджет;
- г) бюджет розвитку?

5. Як називають форму залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру:

- а) бюджетом розвитку;
- б) самооподаткуванням;
- в) місцевим самоврядуванням;
- г) мінімальним рівнем соціальних потреб?

6. Як називають гарантоване державою право та реальну здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України:

- а) бюджетом розвитку;
- б) самооподаткуванням;
- в) місцевим самоврядуванням;
- г) мінімальним рівнем соціальних потреб?

7. Обласний бюджет – це:

а) план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

б) план утворення і використання фінансових ресурсів, які необхідні для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування;

в) план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

- г) всі відповіді вірні.

8. До якої категорії відноситься визначення: «це доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази»:

- а) районний бюджет;
- б) поточний бюджет;
- в) обласний бюджет;
- г) бюджет розвитку?

9. Мінімальний бюджет місцевого самоврядування – це:

а) форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру;

б) план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

в) доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для покриття поточних видатків;

г) розрахунковий обсяг місцевого бюджету, необхідний для здійснення повноважень місцевого самоврядування на рівні мінімальних соціальних потреб, який гарантується державою?

10. Що не є матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування:

а) доходи місцевих бюджетів;

б) земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах;

в) рухоме і нерухоме майно, що перебуває в управлінні районних і обласних рад;

г) об'єкти спільної власності, що перебувають в управлінні держави?

Література: [4, 13, 14, 15, 23, 36, 41].

ТЕМА 8 ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Основні питання для обговорення

1. Поняття фінансової децентралізації.
2. Процес фінансової децентралізації.
3. Бюджет участі.

Практичні завдання

Завдання 1

Здійсніть аналіз фінансових проблем, які, на Вашу думку, найчастіше виникають у громаді населеного пункту, в якому Ви проживаєте. Які шляхи їх вирішення можливо обрати? [4].

Завдання 2

На території адміністративного району розташовано 25 муніципальних утворень, 18 із них є дотаційними. Схематично зобразіть використання механізму бюджетування для забезпечення фінансового вирівнювання розвитку муніципальних утворень. Як забезпечити зменшення дотаційних муніципальних утворень і зацікавити органи муніципального управління в підвищенні податкоспроможності території? [15].

Завдання 3

Зробіть оцінку інвестиційної привабливості муніципального утворення (розкрити на прикладі обраного Вами муніципального утворення) [13].

Тести

1. Фінансова децентралізація влади – це:

а) система управління, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів влади; скасування / послаблення централізації;

б) передача повноважень органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування;

в) передача повноважень у доходах та видатках з вищих рівнів управління нижчим при збереженні фінансової відповідальності;

г) формування «економічної самоідентифікації» регіонів та збільшення їх зацікавленості у господарській діяльності.

2. До найпоширеніших індикаторів, які використовують для оцінки фінансової децентралізації, відносять:

- а) частку загальних доходів держави, яку одержують та витрачають органи виконавчої влади;
- б) частку загальних доходів держави, яку одержують та витрачають органи місцевої влади;
- в) частку загальних доходів держави, яку одержують та витрачають органи місцевого самоврядування;
- г) усі відповіді вірні.

3. Як називається принцип, який передбачає передачу повноважень на нижчий рівень – територіальним громадам:

- а) колегіальності;
- б) поєднання місцевих і державних інтересів;
- в) повсюдності місцевого самоврядування;
- г) субсидіарності?

4. За яким принципом відбувається фінансова децентралізація в Україні:

- а) комплексності;
- б) субсидіарності;
- в) системності;
- г) федералізму?

5. У якому нормативно-правовому документі України проголошений принцип самостійності місцевих бюджетів і право органів місцевого самоврядування визначати напрями використання бюджетних коштів:

- а) Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»;
- б) Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні;
- в) Бюджетному кодексі України;
- г) Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування»?

б. Що саме спонукало початку фінансової децентралізації в Україні:

- а) прийняття Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- б) існуюча система місцевого самоврядування не відповідала потребам суспільства;
- в) схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні;
- г) прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»?

7. Бюджет участі (партисипаторний бюджет) – це:

- а) передача повноважень у доходах та видатках з вищих рівнів управління нижчим при збереженні фінансової відповідальності;
- б) гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення;
- в) діяльність держави у соціально-економічній сфері, спрямована на розвиток територіальних громад;
- г) демократичний інструмент участі мешканців населеного пункту у місцевому бюджетному процесі; кожен мешканець населеного пункту може впливати на що саме витратити муніципальний бюджет.

8. Які характерні риси бюджету участі:

- а) визначена частина бюджету міста; реалізація всіх запланованих завдань відбувається протягом року; подання пропозиції за встановленими вимогами тільки від свого імені, тобто від імені жителя міста;
- б) можливість визначати і голосувати за проекти (ідеї), реалізація яких задовольнить потреби всієї місцевої громади; реалізація інвестиційних проектів і проведення ремонтних робіт може відбуватися лише на територіях, якими місто має право розпоряджатися згідно з чинним законодавством;
- в) безпосередній контроль жителями міста витрат бюджету участі;
- г) усі відповіді правильні?

9. В якому році в Україні було вперше впроваджено бюджет участі:

- а) 2000;
- б) 2010;
- в) 2014;
- г) 2015?

10. В яких містах України вперше впроваджено бюджет участі:

- а) Києві, Харкові, Сумах;
- б) Львові, Рівному та Луцьку;
- в) Полтаві, Чернігові та Черкасах;
- г) Миколаєві, Херсоні та Одесі?

Література: [2, 4, 7, 13, 15, 19, 23, 27, 30, 36, 41].

ТЕМА 9 УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ

Основні питання для обговорення

1. Поняття місцевого розвитку.
2. Сталий розвиток територій.
3. Основні ознаки згуртованої громади.
4. Місцева ініціатива та самоорганізація населення.

Практичні завдання

Завдання 1

Розробіть систему заходів із підтримки розвитку малого підприємництва з метою підвищення конкурентоздатності й інвестиційної привабливості муніципального утворення. Які відділи та управління виконавчих органів місцевого самоврядування слід залучити до їх практичної реалізації? [15].

Завдання 2

Вкажіть особливості здійснення стратегічного планування місцевого розвитку в Україні та закордоном. Зробіть висновки щодо його удосконалення.

Завдання 3

Припустимо, що ви стали муніципальним менеджером. Вам необхідно провести аналіз мікро- і макросередовища. Які основні фактори Ви будете розглядати? Визначте ступінь значущості кожного з факторів і проведіть їх ранжування [16].

Тести

1. Поєднанням яких складових забезпечується сталий розвиток територій:

- а) інвестиційних, інноваційних, соціальних;
- б) фінансових, демографічних, географічних;

- в) зовнішньоекономічних, політичних, економічних;
- г) економічних, соціальних, екологічних?

2. *Хто забезпечує збалансований соціально-економічний розвиток території:*

- а) міська рада;
- б) обласна рада;
- в) виконавчі органи відповідної ради;
- г) профспілкові органи?

3. *Моніторинг соціально-економічного стану муніципальних утворень – це:*

- а) реалізація маркетингових процедур просування муніципального утворення;
- б) діяльність, спрямована на забезпечення та організацію отримання об'єктивної та достовірної інформації про соціально-економічне становище муніципального утворення;
- в) система аналізу інформації в муніципальному утворенні;
- г) аналіз інформації про всі види наявних ресурсів муніципального утворення, їх рух та ефективність використання.

4. *Якими показниками визначається стратегія соціально-економічного розвитку:*

- а) якості освіти;
- б) охорони здоров'я;
- в) житлово-комунального господарства;
- г) рівнями якості життя, економічного розвитку, природно-ресурсним потенціалом?

5. *Основні ознаки згуртованої громади:*

- а) єдність оцінок, установок і позицій членів громади щодо цілей, ідей, подій; кооперативна взаємозалежність членів громади в процесі спільної діяльності;
- б) спільні можливості розвитку, самореалізації та самоствердження членів громади;
- в) взаємна допомога, підтримка і довіра між членами громади; відчуття безпеки та причетності.
- г) усі відповіді вірні.

б. Критерії визначення території муніципального утворення:

- а) математичні, економічні, зовнішньополітичні;
- б) адміністративні;
- в) управлінські, маркетингові, прогнознi, планові, дискусійні;
- г) соціальні, управлінські, політичні, географічні, економічні.

7. Адміністративно-територіальний розподіл України здійснюється з урахуванням:

- а) соціально-економічних особливостей;
- б) природно-географічних особливостей;
- в) етнокультурних особливостей;
- г) усіх разом.

8. Ресурсний аналіз розвитку муніципального утворення – це:

- а) аналіз інформації про всі види наявних ресурсів муніципального утворення, їх рух та ефективність використання;
- б) аналіз зовнішніх можливостей розвитку муніципального утворення;
- в) оцінка ресурсів муніципалітету з позиції їх форми власності;
- г) діяльність, спрямована на забезпечення та організацію отримання об'єктивної й достовірної інформації про соціально-економічне становище муніципального утворення.

9. Укажіть цикли (фази) життєвого циклу розвитку міста:

- а) розвиток сфери обслуговування;
- б) благоустрій території;
- в) відновлення, зростання, розвиток;
- г) реконструкція об'єктів.

10. Муніципальне утворення є єдністю таких трьох компонентів:

- а) населення, території, економіки;
- б) населення, громади, виробництва;
- в) територіальних меж, муніципального господарства, соціальних організацій;
- г) населення, екології, промисловості.

Література: [4, 6, 15, 16, 33, 41].

ТЕМА 10 СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Основні питання для обговорення

1. Стратегічне планування – основа сталого розвитку територій.
2. Етапи підготовки стратегії місцевого розвитку.
3. Стратегія розвитку об'єднаної територіальної громади.

Практичні завдання

Завдання 1

Визначте, які ви бачите основні перешкоди на шляху до успішного процесу стратегічного планування? Наприклад, нестача ресурсів (яких конкретно тощо), проблеми із залученням до процесу стратегічного планування представників територіальної громади. Як можна їх вирішити? [4].

Завдання 2

Вкажіть, на який період доцільно здійснювати стратегічне планування розвитку територіальної громади і чому? Обґрунтуйте свою відповідь [4].

Завдання 3

Визначте особливості здійснення стратегічного планування розвитку територіальної громади в Україні й закордоном та зробіть висновки щодо можливості його удосконалення.

Тести

1. Стратегія – це:

- а) детальний всебічний комплексний план, який призначений для забезпечення місії та досягнення цілей;
- б) описаний у формальному вигляді орієнтир, який необхідно досягти протягом визначеного відповідного періоду;
- в) результат, який має бути досягнутий для забезпечення місії;
- г) система ідей, принципів, уявлень.

2. Що виражає місія:

- а) усвідомлення необхідності прийняття управлінського рішення;
- б) призначення, призначення, вищу мету існування;
- в) систему принципів, уявлень;
- г) образ можливого стану керованої системи?

3. Мета стратегічного планування:

- а) встановлення порядку дій для підготовки ефективного функціонування конкурентоспроможної організації в довгостроковій перспективі;
- б) визначення вихідного рівня розвитку об'єкта планування;
- в) визначення цілей та заходів для досягнення визначеної мети;
- г) координування цілей для розробки та реалізації стратегії розвитку.

4. Стратегія розвитку муніципального утворення:

- а) сукупність технологій забезпечення стабільного розвитку муніципальної системи;
- б) статут розвитку муніципального утворення, затверджений органами місцевого самоврядування;
- в) система показників розвитку муніципальної системи в довгостроковому періоді;
- г) система принципів і положень, кількісних та якісних параметрів, орієнтованих на досягнення певних соціально-економічних результатів його розвитку у віддаленій перспективі.

5. Зміст стратегічного планування:

- а) встановлення порядку дій для підготовки ефективного функціонування конкурентоспроможної організації в довгостроковій перспективі;
- б) визначення вихідного рівня розвитку об'єкта планування; аналіз умов та факторів, визначення кількісних та якісних параметрів оточення, які зумовлюють його стан; стратегічне прогнозування; формулювання мети та завдання планування; розрахунок обсягів і структури ресурсів та узгодження їх з потребами; підготовка управлінських рішень;
- в) визначення цілей та заходів для досягнення мети;
- г) координування цілей для розробки та реалізації стратегії розвитку.

6. Сутність стратегічного планування:

- а) процеси, націлені на розробку та впровадження стратегії розвитку середовища, у якому існує громада та пристосування його до змін оточення;
- б) процеси, спрямовані в майбутнє, які визначають цілі та напрямки розвитку, методи і способи досягнення цих цілей;
- в) процеси, які програмують майбутні події, рівень розвитку, структуру територіальної громади, її місце в оточенні; циклічні процеси, які містять в собі аналіз і коригування реалізації стратегічного плану на етапах його втілення;
- г) усі відповіді вірні?

7. Що здійснюється за допомогою SWOT-аналізу:

- а) визначення основних шляхів виведення муніципального утворення з кризи;
- б) складання плану взаємодії органів місцевого самоврядування із сильними та слабкими представниками підприємницького сектору;
- в) розробка муніципальної програми соціально-економічного розвитку;
- г) обґрунтування шляхів досягнення стратегічних цілей розвитку з урахуванням сильних сторін та можливостей внутрішнього і зовнішнього середовища муніципального утворення?

8. Початковий етап здійснення стратегічного управління розвитком муніципального утворення:

- а) визначення довготермінових та короткотермінових цілей;
- б) визначення місії муніципального утворення;
- в) розробка стратегії розвитку муніципального утворення;
- г) оцінка ефективності стратегії.

9. До прогностично-планувальних функцій муніципального менеджменту відносять:

- а) прогнозування, програмування, стратегічне планування, оперативне планування;
- б) моніторинг, проєктний аналіз, системний аналіз, контроль;
- в) координацію, консультування, моніторинг;
- г) мотивацію, організацію, інновацію.

10. Які завдання має вирішувати моніторинг соціально-економічного стану муніципального утворення:

а) організацію отримання об'єктивної і достовірної інформації про соціально-економічне становище муніципального утворення;

б) оцінку і системний аналіз інформації, виявлення причин, що викликають той чи інший характер соціально-економічних змін; забезпечення органів управління, підприємств, установ і організацій, а також громадян отриманою інформацією;

в) розроблення прогнозів соціально-економічного розвитку і рекомендацій з подолання негативних та підтримання позитивних тенденцій;

г) усі відповіді вірні?

Література: [4, 6, 9, 17, 20, 22, 24, 27, 31, 41].

ТЕМА 11 МУНІЦИПАЛЬНІ ПОСЛУГИ

Основні питання для обговорення

1. Адміністративні послуги: поняття, основні ознаки.
2. Види адміністративних послуг.
3. Державна політика у сфері адміністративних послуг в Україні.

Практичні завдання

Завдання 1

Наведіть приклади послуг, що надаються органами публічного управління. Охарактеризуйте їх та вкажіть як можна удосконалити надання таких послуг.

Завдання 2

Як можна охарактеризувати групу послуг «реєстрація»? Наведіть приклади таких послуг, що надаються органами публічного управління, та запропонуйте власне бачення щодо організації їх надання [13].

Тести

1. Головна мета надання муніципальних послуг:

- а) задоволення належним чином потреб населення;
- б) точність та результативність надання послуг;
- в) доступність й зручність одержання послуг;
- г) відкритість в сфері надання послуг.

2. Ким надається понад 90 % усіх публічних послуг:

- а) органами місцевої влади;
- б) органами виконавчої влади;
- в) органами місцевого самоврядування;
- г) органами публічної влади?

3. Основні ознаки адміністративних послуг:

- а) адміністративною послугою є результат, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків особи;
- б) адміністративна послуга надається відповідно до закону;
- в) адміністративна послуга є результатом здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг;
- г) усі відповіді правильні.

4. До методичних підходів щодо встановлення рівня оплати за муніципальні послуги відносять:

- а) повну оплату, часткову оплату, відсутність оплати;
- б) мінімальну оплату, максимальну оплату;
- в) економічність, конкретність, доцільність;
- г) пайову оплату, пролонгацію оплати, мобільність оплати.

5. Напрями вдосконалення системи надання адміністративних послуг:

- а) дерегуляція та адміністративне спрощення;
- б) створення центрів надання адміністративних послуг; впорядкування оплати послуг; електронне урядування;
- в) передача або делегування повноважень з надання адміністративних послуг органам місцевого самоврядування;
- г) усі відповіді правильні.

6. На яких принципах базується державна політика у сфері надання адміністративних послуг:

- а) верховенства права,
- б) відкритості та прозорості;
- в) доступності інформації про надання адміністративних послуг;
- г) усі відповіді правильні?

7. Для чого необхідна класифікація послуг:

- а) визначення найважливіших характеристик;
- б) розгляду, в якій мірі характеристики властиві іншим класам;
- в) поліпшення розуміння явища, що вивчається;
- г) усі відповіді правильні?

8. *Основні критерії якості в сфері надання муніципальних послуг:*

- а) обсяг послуг, своєчасність їх надання; безпека послуг;
- б) доступність й зручність одержання послуг; відкритість в сфері надання послуг;
- в) наявність й безперервність послуг; точність та результативність надання послуг;
- г) усі відповіді правильні.

9. *Які характеристики послуг мають бути враховані для муніципального менеджменту:*

- а) стабільність, динамічність, прогресивність;
- б) ілюзорність, відсутність матеріальної форми, непостійність;
- в) невідчутність, невіддільність від джерела, непостійність якості, неможливість збереження;
- г) стійкість, варіативність, інерційність, швидкість отримання?

10. *Моделі розподілу функцій із надання послуг між центральними органами влади і муніципалітетами:*

- а) модель дуалізму, модель співпраці, модель тиску;
- б) модель партнерства, модель співробітництва, модель державних трансфертів;
- в) європейська модель, американська модель, азійська модель;
- г) модель відносної автономії, модель представництв, модель взаємодії.

Література: [4, 6, 13, 21, 32, 36, 41].

ТЕМА 12 ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Основні питання для обговорення

1. Забезпечення доступності та якості публічних послуг.
2. Перелік адміністративних послуг населенню.
3. Організація надання публічних послуг у муніципалітетах зарубіжних країн.

Практичні завдання

Завдання 1

З інформаційних джерел підберіть приклади організації надання послуг у муніципалітетах за кордоном. Зробіть висновки щодо кращого прикладу організації надання послуг.

Завдання 2

Проаналізуйте організацію діяльності будь-якого центру надання адміністративних послуг в Україні. Запропонуйте свої варіанти удосконалення організації такої діяльності.

Тести

1. Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» адміністративна послуга:

а) результат публічно-владної діяльності адміністративного органу, спрямованої на забезпечення умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи, яка здійснювалась за заявою особи;

б) публічно-владна діяльність адміністративного органу, спрямована на забезпечення умов для реалізації прав фізичної або юридичної особи, яка здійснюється за заявою цієї особи;

в) наявність й безперервність послуг; точність та результативність надання послуг;

г) результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи.

2. Суб'єкт надання адміністративних послуг:

а) орган місцевої влади,

б) орган місцевого самоврядування;

в) орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи;

г) усі відповіді правильні.

3. Хто формує та веде реєстр адміністративних послуг:

а) органи місцевого самоврядування;

б) органи місцевої влади;

в) центральні органи виконавчої влади, які забезпечують здійснення державної політики у сфері надання адміністративних послуг;

г) регіональні органи виконавчої влади?

4. *Необхідність забезпечення чого має бути ураховано при наданні публічних послуг населенню:*

а) територіальної доступності, що передбачає надання послуг на території громади, де проживає особа;

б) належної матеріально-технічної бази для надання основних форм публічних послуг;

в) відкритості інформації про послуги, порядок та умови їх надання; професійності надання публічних послуг.

г) усі відповіді правильні?

5. *Мета Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади:*

а) дерегуляція та адміністративне спрощення;

б) визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг;

в) передача або делегування повноважень з надання адміністративних послуг органам місцевого самоврядування;

г) створення центрів надання адміністративних послуг; впорядкування оплати послуг; електронне урядування.

6. *У якому році прийнято Закон України «Про адміністративні послуги»:*

а) 1991;

б) 2012;

в) 2018;

г) 2019?

7. *У який період розповсюджувалася концепція «сервісної держави», ідеологічною основою якої було служіння державою людині/громадянину:*

а) 80–90 роки ХХ століття;

б) 70–80 роки ХХ століття;

в) 50–60 роки ХХ століття;

г) початок ХХ століття?

8. *У яких розвинених країнах запроваджені клієнтоорієнтовані моделі обслуговування громадян:*

а) США;

б) Канада;

в) Велика Британія;

г) усі відповіді правильні?

9. У якому році Франція прийняла «Хартію про надання державних послуг»:

- а) 1991;
- б) 1992;
- в) 1993;
- г) 1995?

10. У якій країні було прийнято «Хартію громадянина», яка отримала назву «Біла книга»:

- а) Великій Британії;
- б) Бельгії;
- в) Латвії;
- г) Чехії?

Література: [10, 21, 30, 32, 36, 41].

ТЕМА 13 МУНІЦИПАЛЬНІ ПРОГРАМИ

Основні питання для обговорення

1. Програмування соціально-економічного розвитку.
2. Нормативно-правове забезпечення програмування соціально-економічного розвитку.
3. Прогнозні і програмні документи соціально-економічного розвитку.

Практичні завдання

Завдання 1

Перелічить основні програми економічного і соціального розвитку міста Харкова. Використовуючи досвід зарубіжних країн, запропонуйте можливі нові програми розвитку для реалізації у місті.

Завдання 2

Запропонуйте програму відродження міського будинку культури шляхом перетворення його на центр відпочинку [14].

Тести

1. Хто здійснює попередній розгляд проєктів місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань:

- а) органи місцевого самоврядування;
- б) органи місцевої влади;
- в) органи виконавчої влади;
- г) органи державної влади?

2. До яких функцій органів місцевого самоврядування у сфері економічного й соціального розвитку муніципальних утворень відноситься програмування економічного й соціального розвитку муніципального утворення:

- а) виробничо-економічних;
- б) фінансово-економічних;
- в) соціальних;
- г) комунально-побутових?

3. Які програми належать до цільових (локальних) програм муніципального розвитку:

- а) програми залучення інвестицій, структурної перебудови економіки;
- б) програми підтримки малого підприємництва, розвитку житлово-комунального господарства, рекреаційної сфери;
- в) програми підтримки соціально вразливих верств населення;
- г) усі відповіді вірні?

4. Що є програмним заходом:

а) документ, який є економічно та науково обґрунтованою системою пов'язаних між собою і націлених на реалізацію конкретної комплексної мети соціально-економічних, науково-технічних та організаційно-господарських заходів, узгоджених за термінами і виконавцями;

б) одноразова сукупність цілей, стратегій, задач та дій, що має системні характеристики відносно взаємозв'язку ресурсів, послідовності виконання робіт і залучення спеціалістів певного профілю;

в) заздалегідь прогнозовані й кількісно визначені варіанти розвитку подій і розроблені для кожного з варіантів системи заходів;

г) наповнена конкретним змістом певна дія, спрямована на досягнення мети, для виконання якої обґрунтовано та встановлено виконавців, терміни та необхідні обсяги всіх видів ресурсів?

5. Програма регіонального розвитку:

а) документ, що визначає тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, стратегічні та оперативні цілі, пріоритети розвитку регіону на відповідний період, основні завдання, етапи та механізми їх реалізації, систему моніторингу та оцінки результативності;

б) комплекс взаємопов'язаних заходів для розв'язання окремих проблем регіонального розвитку, оформлений як документ за встановленою законодавством формою, яким визначаються спільні дії учасників проєкту, а також ресурси, необхідні для досягнення цілей проєкту протягом установлених строків;

в) комплекс взаємопов'язаних завдань та заходів довготривалого характеру, спрямованих на досягнення цілей, визначених регіональною стратегією, оформлений як додаток до плану заходів, що готується та затверджується у встановленому законодавством порядку та реалізується через проєкти регіонального розвитку, об'єднані спільною метою та відібрані на конкурсній основі;

г) науково обгрунтоване передбачення можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку.

6. Що є основою для розробки програм економічного і соціального розвитку муніципальних утворень:

- а) бюджет муніципального утворення;
- б) стратегія розвитку муніципального утворення;
- в) муніципальний проєкт;
- г) усі відповіді вірні?

7. До програм економічного і соціального розвитку відносять:

- а) державні цільові програми економічного і соціального розвитку;
- б) програми економічного, соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей;
- в) програми соціально-економічного розвитку районів та міст;
- г) усі відповіді вірні.

8. На який період здійснюється розробка програм економічного і соціального розвитку міст:

- а) довгостроковий;
- б) середньостроковий;
- в) короткостроковий;
- г) усі відповіді вірні?

9. Учасники державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку:

а) Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері економічного і соціального розвитку;

б) центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим;

в) місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування;

г) усі відповіді вірні.

10. До системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України входять:

а) прогнози економічного і соціального розвитку України; Державна програма економічного і соціального розвитку України;

б) прогнози економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст; програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів та міст;

в) прогнози та програми розвитку окремих галузей економіки;

г) усі відповіді вірні.

Література: [4, 14, 17, 20, 22, 24, 25, 27, 36, 38, 41, 42].

ТЕМА 14 ПРОЄКТИ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Основні питання для обговорення

1. Поняття проєкту розвитку.
2. Життєвий цикл проєкту.
3. Оцінка інвестиційної привабливості муніципального утворення.
4. Міжнародна донорська та технічна допомога.
5. Державний фонд регіонального розвитку.

Практичні завдання

Завдання 1

У ході реалізації муніципального проєкту «Реконструкція центральної частини міста» залучені міська рада, управління економіки міської ради, комерційний банк, дві будівельні організації (з них одна іноземна), архітектурно-проєктна фірма та торговельно-комерційна корпорація. Запропонуйте шляхи узгодження інтересів учасників муніципального проєкту в процесі здійснення проєктного фінансування [14].

Завдання 2

У місті Харкові виникла потреба в проведенні проєкту щодо озеленення міста. Визначте та опишіть: ціль проєкту; його основні ознаки; можливих учасників проєкту із зазначенням їх інтересів при підготовці та реалізації

проекту; основні функції управління даним проектом; головні стадії життєвого циклу проекту [4].

Завдання 3

Згрупуйте надані терміни та визначення згідно з даними таблиці 1[4].

Таблиця 1

Термін	Визначення
а) проект	1. Перелік робіт із зазначенням термінів, виконавців, результатів, які ведуть до отримання комплексу показників, намічених концепцією проекту
б) бізнес-план	2. Детальний виклад цілей та шляхів досягнення виробництва, що створюється, для обґрунтування інвестицій
в) техніко-економічне обґрунтування інвестицій	3. Специфічна організаційна структура, яку очолює керівник проекту. Вона створюється на період здійснення проекту і завданням її є здійснення функцій управління проектом
г) управління проектами	4. Задум (завдання, проблема) та необхідні засоби його реалізації з метою досягнення бажаного економічного, технічного, технологічного чи організаційного результату
д) ціль проекту	5. Час від моменту задуму проекту до його ліквідації
е) життєвий цикл проекту	6. Передпроектна розробка інженерно-конструкторських, технологічних і будівельних рішень, порівняння альтернативних варіантів і обґрунтування вибору конкретного способу здійснення проекту
ж) команда проекту	7. Бажаний результат діяльності, який намагаються досягти за певний проміжок часу при заданих умовах реалізації проекту
з) план проекту	8. Процес управління командою, ресурсами проекту за допомогою спеціальних методів та прийомів з метою успішного здійснення поставленої мети

Тести

1. Чому сприяє застосування проєктного підходу:

- а) оперативному реагуванню на внутрішні та зовнішні зміни, контролю та оцінюванню результату;
- б) впровадженню співробітництва між владою, бізнесом та громадськістю;
- в) раціональному використанню ресурсів;
- г) усі відповіді вірні?

2. За масштабом муніципальні проєкти можуть бути:

- а) дрібними, середніми, великими, дуже великими;
- б) простими, складними;
- в) унікальними, адаптованими;
- г) короткостроковими, середньостроковими, довгостроковими?

3. За тривалістю муніципальні проєкти бувають:

- а) короткостроковими, середньостроковими, довгостроковими;
- б) унікальними, адаптованими;
- в) простими, складними;
- г) дрібними, середніми, великими?

4. Передумовами для організації проєкту є:

- а) наявність певної проблеми, вирішення якої у прийнятій операційний спосіб не є можливим;
- б) обмеженість тих чи інших ресурсів;
- в) присутність учасників, які хочуть вирішити актуальну проблему;
- г) усі відповіді вірні.

5. До факторів, які найбільш значущі для оцінки інвестиційного потенціалу території, відносять:

- а) ресурсно-сировинний, виробничий, споживчий потенціал;
- б) інфраструктурний, інтелектуальний, інституційний потенціал;
- в) інноваційний, трудовий, фінансовий потенціал;
- г) усі відповіді вірні.

6. У якому році розпочав свою роботу Державний фонд регіонального розвитку:

- а) 2015;
- б) 2012;
- в) 2010;
- г) 2016?

7. Реципієнтом є:

- а) країна, що допомогу отримує;
- б) країна, міжнародна організація, що надає допомогу;
- в) країна, що надає та отримує допомогу;
- г) усі відповіді вірні.

8. Як класифікують донорські організації:

- а) за видами допомоги, що надається;
- б) за сферами інтересів та джерелом капіталу;
- в) за територіальними межами дії;
- г) усі відповіді вірні.

9. До початкового етапу управління муніципальним проєктом належить:

- а) розробка проєкту;
- б) визначення учасників проєкту;
- в) розробка концепції проєкту;
- г) реалізація проєкту.

10. Планування проєкту – це:

- а) розподіл обсягу робіт між окремими виконавцями;
- б) розподіл ресурсів, витрат в заданих термінах;
- в) механізм, який дає змогу розподіляти обсяг робіт, ресурси, витрати в заданих термінах і між окремими виконавцями для вчасного й ефективного здійснення проєкту;
- г) методологічні принципи розподілу проєктних витрат за роботами і виконавцями.

Література: [1, 4, 6, 14, 18, 36, 41].

ТЕМА 15 РОЗПОДІЛ ПОВНОВАЖЕНЬ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Основні питання для обговорення

1. Повноваження місцевого самоврядування в Україні.
2. Повноваження сільських, селищних, міських рад.
3. Власні (самоврядні) і делеговані повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.
4. Повноваження депутатів, керівників місцевого самоврядування.

Практичні завдання

Завдання 1

Вкажіть основні конституційні повноваження органів місцевого самоврядування. Визначте перспективи реформування місцевого самоврядування [12].

Завдання 2

Встановіть, у чому полягає відмінність у функціях представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування. Визначте напрями вдосконалення правового регулювання реалізації таких функцій [12].

Тести

1. За ступенем спеціалізації органи місцевого самоврядування поділяються на такі:

- а) загального та спеціального призначення;
- б) одноособові та колегіальні;
- в) представницькі та виконавчі;
- г) соціальні, економічні, фінансові.

2. За способом прийняття рішень органи місцевого самоврядування поділяються на такі:

- а) одноособові та колегіальні;
- б) загального та спеціального призначення;
- в) виборні та призначені;
- г) представницькі та виконавчі.

3. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою шляхом:

- а) таємного голосування;
- б) відкритого голосування;
- в) призначення Урядом країни;
- г) призначення Президентом країни.

4. Сільський, селищний, міський голова може:

- а) бути депутатом будь-якої ради;
- б) суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, в тому числі на громадських засадах;
- в) бути на викладацькій, науковій та творчій роботі у позаробочий час;
- г) займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток.

5. До органів місцевого самоврядування на первинному рівні в Україні належать:

- а) обласна та районна ради;
- б) сільська, селищна, міська територіальні громади;
- в) сільська, селищна та міська ради та їх виконавчі органи;
- г) сільська, селищна та міська територіальні виборчі комісії.

6. До виконавчих органів сільських, селищних, міських рад відносять:

- а) виборні органи сільської, селищної, міської ради;
- б) місцеві органи виконавчої влади;
- в) виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад;
- г) органи самоорганізації населення.

7. До представницьких органів місцевого самоврядування відносять:

- а) місцеві органи виконавчої влади;
- б) виборні органи (ради), які складаються із депутатів;
- в) виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад;
- г) органи, які створюються жителями міст, сіл, селищ.

8. Об'єднання громадян, які утворюються для реалізації спільних інтересів, – це:

- а) політичні партії;
- б) громадянське суспільство;
- в) громадські організації;
- г) соціальні групи.

9. Основні повноваження голови обласної та районної ради:

а) скликає сесії ради; забезпечує підготовку сесій ради, доведення рішень ради до виконавців, організує контроль за їх виконанням; веде засідання ради; здійснює керівництво виконавчим апаратом ради;

б) представляє раді кандидатури для обрання на посаду заступників голови ради, вносить пропозиції щодо структури органів ради, її виконавчого апарату; вносить раді пропозиції щодо утворення і обрання постійних комісій ради; координує діяльність постійних комісій ради;

в) представляє раду у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, трудовими колективами, адміністрацією підприємств, установ;

г) всі відповіді вірні.

10. Повноваження депутата місцевої ради:

- а) пропонувати питання для розгляду їх радою та її органами; вносити проекти рішень до ради, а також зміни і доповнення; депутатські запити;
- б) брати участь в пленарних засіданнях ради, засіданнях її постійних комісій;
- в) порушувати питання про недовіру сільському, селищному, міському голові; розпуск органів, утворених радою;
- г) всі відповіді вірні.

Література: [4, 6, 12, 13, 23, 28, 36, 41].

**ТЕМА 16 ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ В ОКРЕМИХ СФЕРАХ МІСЦЕВОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Основні питання для обговорення

1. Запровадження інноваційних підходів та технологій.
2. Застосування енергозберігаючих технологій.
3. Основні вимоги Європейського Союзу щодо енергоефективності.

Практичні завдання

Завдання 1

Запропонуйте енергоефективний проєкт для впровадження на території м. Харкова.

Завдання 2

Напишіть есе на тему «Використання інноваційних технологій в окремих сферах місцевого господарства».

Тести

1. Що зумовлює запровадження інноваційних підходів та технологій муніципального управління:

- а) обґрунтування найбільш ефективних варіантів поведінки в нестабільній ситуації, зумовленій зміною внутрішніх та зовнішніх умов і чинників, специфікою розвитку окремих типів муніципального управління;
- б) прогнозування і планування потреби в кадрах;
- в) розробка та реалізація стратегії;
- г) усі відповіді вірні?

2. *Що вимагають від територіальних громад науково-технічні, інноваційні зміни, вплив екзогенних глобальних та регіональних чинників, зростання ринкової конкуренції муніципальних утворень:*

- а) уміння розробляти і реалізовувати політику розвитку муніципальних утворень;
- б) ефективного реагування на зміну суспільно-політичних умов;
- в) адекватного реагування на зміну соціально-економічних та інших умов;
- г) усі відповіді вірні?

3. *Значення яких якісних факторів посилюється в управлінні муніципальним розвитком:*

- а) науково-технічний прогрес (посилення інноваційних процесів, які охоплюють асортимент продукції, технології її виготовлення, технічні засоби виробництва);
- б) економне використання матеріальних ресурсів (сировини, палива і енергії, за рахунок більш глибокої переробки вихідної сировини, широкого впровадження маловідходних і безвідходних технологій);
- в) організація та управління господарством (забезпечення ефективної взаємодії факторів виробництва);
- г) усі відповіді вірні?

4. *Які функції відносять до функцій муніципального менеджменту:*

- а) прогнозування, стратегічне планування, програмування, оперативне планування, системний аналіз, моніторинг, соціальну координацію, контроль;
- б) консультування, проєктний аналіз, інвестиційний супровід та координацію, локальний маркетинг, мотивацію;
- в) організацію, інновацію, моделювання, регулювання;
- г) усі відповіді вірні?

5. *На що спрямований енергоефективний проєкт:*

- а) на скорочення енергоспоживання, а саме: реконструкцію мереж і систем постачання, регулювання і облік споживання води, газу, теплової та електричної енергії, модернізацію огорожувальних конструкцій та технологій виробничих процесів;
- б) на впровадження та виробництво енергоефективних продукції, технологій та обладнання;

- в) забезпечення раціонального використання споживачами паливно-енергетичних ресурсів;
- г) усі відповіді вірні?

б. На що спрямовані енергоефективні заходи:

а) на скорочення енергоспоживання, а саме: реконструкцію мереж і систем постачання, регулювання і облік споживання води, газу, теплової та електричної енергії, модернізацію огорожувальних конструкцій та технологій виробничих процесів;

б) на впровадження та виробництво енергоефективних продукції, технологій та обладнання;

в) забезпечення раціонального використання споживачами паливно-енергетичних ресурсів;

г) усі відповіді вірні?

7. Що таке енергетичний аудит (енергетичне обстеження):

а) визначення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів та розроблення рекомендацій з її поліпшення;

б) впровадження та виробництво енергоефективних продукції, технологій та обладнання;

в) забезпечення раціонального використання споживачами паливно-енергетичних ресурсів;

г) усі відповіді вірні?

8. У якому році Верховна Рада України ратифікувала Договір Європейського Енергетичного співтовариства:

а) 2010;

б) 2012;

в) 2015;

г) 2016?

9. Європейська ініціатива «Угода Мерів» – це:

а) ініціатива, започаткована Європейським Союзом, котра охоплює регіональні органи влади, які беруть на себе добровільні зобов'язання щодо підвищення енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії на своїх територіях;

б) ініціатива, започаткована Європейським Союзом, котра охоплює місцеві та регіональні органи влади, які беруть на себе добровільні

зобов'язання щодо підвищення енергоефективності та впровадження відновлюваних джерел енергії на своїх територіях;

в) ініціатива, започаткована Європейським Союзом, котра охоплює органи місцевого самоврядування, які беруть на себе добровільні зобов'язання щодо підвищення енергоефективності та використання відновлювальних джерел енергії на своїх територіях;

г) ініціатива, започаткована Європейським Союзом, котра охоплює органи державної влади, які беруть на себе добровільні зобов'язання щодо підвищення енергоефективності та впровадження відновлюваних джерел енергії на своїх територіях.

10. До елементів спеціального економічного інструментарію муніципального менеджменту відносять:

- а) управління ризиками, інноваційну політику, моделювання;
- б) оперативне управління, прогнозування, системний аналіз;
- в) антикризове управління, банкрутство, місцеве фінансування;
- г) стратегічне управління, фінансовий менеджмент, муніципальну логістику, муніципальний (локальний) маркетинг.

Література: [3, 4, 6, 36, 37, 39, 41].

ТЕМА 17 ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МУНІЦИПАЛЬНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Основні питання для обговорення

1. Застосування інформаційних технологій для управління земельними ресурсами.
2. Інформаційна інфраструктура і створення електронного муніципалітету.
3. Електронне урядування.

Практичні завдання

Завдання 1

Проведіть аналіз інформаційної системи виконавчого органу місцевого самоврядування та визначте напрями її оптимізації.

Завдання 2

Запропонуйте методи інформування населення про діяльність представницьких органів місцевого самоврядування.

Завдання 3

Визначте потенційні сфери інформатизації в муніципальному управлінні на прикладі будь-якого міста.

Тести

1. Інформаційні технології в муніципальному менеджменті:

- а) способи та методи збирання, пошуку, передачі, опрацювання інформації;
- б) застосовуються при реалізації окремих спеціальних інструментів муніципального менеджменту;
- в) використовуються при реалізації всіх спеціальних інструментів муніципального менеджменту;
- г) притаманні лише містам.

2. Інтранет у муніципальному управлінні – це:

- а) форма взаємодії органів місцевого самоврядування із громадськістю;
- б) муніципальний Інтернет;
- в) полігон реалізації муніципальної політики;
- г) внутрішня локальна обчислювальна мережа органів місцевого самоврядування, яка створена і функціонує на основі Інтернет-технологій.

3. За управлінським призначенням у муніципальному менеджменті виділяють такі бази даних:

- а) довідкові, аналітичні, експертні, прогностичні;
- б) локальні, загальні, інтегровані;
- в) безкоштовні, комерційні;
- г) загальнодоступні, з обмеженим доступом.

4. Згідно з Законом України «Про інформацію» суб'єктами інформаційних відносин є такі:

- а) фізичні та юридичні особи;
- б) суб'єкти владних повноважень;
- в) об'єднання громадян;
- г) усі відповіді вірні.

5. За умовами надання інформації муніципальні бази даних поділяються на такі:

- а) персональні та інтегральні;
- б) локальні та загальні;
- в) комерційні та безкоштовні;
- г) символічні, мультимедійні, аудіо, відео.

6. Складники інформаційних технологій у муніципальному менеджменті:

- а) програмне і технічне забезпечення;
- б) інформаційне забезпечення;
- в) організаційне і методичне забезпечення;
- г) усі відповіді вірні.

7. Муніципальні бази даних у відповідності до сфери використання поділяються на такі:

- а) соціально-демографічні, суспільно-політичні, фінансово-економічні, територіально-географічні;
- б) символічні, мультимедійні, аудіо, відео;
- в) локальні та загальні;
- г) комерційні та безкоштовні.

8. Муніципальні бази даних за характером організації використання даних поділяються на такі:

- а) інтегровані, локальні та загальні;
- б) комерційні та безкоштовні;
- в) персональні та інтегральні;
- г) соціально-демографічні, житлово-комунальні, фінансово-економічні, географічні.

9. У муніципальному менеджменті упорядкований набір логічно взаємопов'язаних даних, що спільно використовується та призначений для задоволення інформаційних потреб користувачів, за умовами надання інформації поділяється на:

- а) персональні та інтегральні дані;
- б) локальні та загальні дані;
- в) комерційні та безкоштовні дані;
- г) символічні, мультимедійні, аудіо, відео дані.

10. Електронний муніципалітет – це:

- а) інформатизація управлінської діяльності органів місцевого самоврядування на основі широкого залучення інтернет-технологій;
- б) веб-портал органу місцевого самоврядування;
- в) електронна газета муніципального утворення;
- г) табло для голосування на сесії місцевої ради.

Література: [1, 4, 6, 15, 36, 41].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабаєв В. М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти : монографія / В. М. Бабаєв ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2010. – 307 с.
2. Децентралізація в Україні: законодавчі новації та суспільні сподівання – Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. – 413 с.
3. Енергоефективність в муніципальному секторі : навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / А. Максимов, І. Вахович, Т. Гутніченко та ін. / Асоціація міст України – Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 184 с.
4. Євтушенко О. Н. Муніципальний менеджмент : [підручник] / О. Н. Євтушенко, В. М. Ємельянов, В. І. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. – 404 с.
5. Євтушенко О. Н. Муніципальний менеджмент: у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навчальний посібник / О. Н. Євтушенко, В. М. Ємельянов, В. І. Андріяш. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 332 с.
6. Євтушенко О. Н. Муніципальний менеджмент: науково-методичні рекомендації до семінарських занять / О. Н. Євтушенко, А. М. Гриськова – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – Вип. 124. – 56 с. (Методична серія).
7. Жаліло Я. А. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналітична доповідь / Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко, В. В. Романова та ін.; за ред. Я. А. Жаліла – Київ, 2019. – 115 с.
8. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний вимір : [підручник] / П. В. Круш, О. О. Кожемяченко. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 320 с.
9. Мескон М. Х. Основы менеджмента : пер. с англ. / Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. – М.: «Дело», 1992. – 702 с.

10. Ліпенцев А. В. Надання адміністративних послуг : навч.-метод. посіб. для системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування / укл. А. В. Ліпенцев. – К. : [б. в.], 2013. – 224 с.

11. Методичні вказівки до організації самостійної роботи з дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для студентів 4 курсу денної форми навчання спец. 6.050200 - «Менеджмент організацій») / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва ; уклад.: В. М. Бабаєв, Г. В. Висоцька, Н. Ю. Мушинська – Харків: ХНАМГ, 2007. – 22 с.

12. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Вступ до фаху» (для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : Т. В. Бельська, С. В. Волик. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 44 с.

13. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Муніципальний менеджмент» (для студентів усіх форм навчання зі спеціальності 073 – Менеджмент) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : Т. В. Бельська, С. І. Чернов, Н. Ю. Мушинська. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 44 с.

14. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Муніципальний менеджмент» для студентів 4 курсу денної форми навчання за напрямом підготовки 6.030601 – «Менеджмент», спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад. : Н. Ю. Мушинська, Л. А. Биченко. – Харків: ХНАМГ, 2012. – 24 с.

15. Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Муніципальний менеджмент»; уклад. : А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 48 с.

16. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Міське самоврядування» (для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : Т. В. Бельська, С. В. Волик. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 39 с.

17. Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Стратегічне управління» (для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та

адміністрування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. К. В. Пастух. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 27 с.

18. Методичні рекомендації для органів влади та недержавних організацій «Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері»; авт. кол.: В. В. Белявцева, А. І. Гнатенко, О. С. Зінченко та ін. ; за заг. ред. О. В. Кулініча. – Харків : Золоті сторінки, 2017. – 148 с.

19. Партиципаторний бюджет як інноваційний інструмент управління на місцевому рівні / Ю. А. Глущенко / Вісник НАДУ при Президентові України (Серія «Державне управління»), №4, 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/74/files/611a3ecc-fb48-4330-8015-aa063bf59d5e.pdf>.

20. Пастух К. В. Стратегічне управління : конспект лекцій для студентів бакалавріату всіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування / К. В. Пастух ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. – 60 с.

21. Про адміністративні послуги [Електронний ресурс] : Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

22. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади : наказ Мінрегіону від 30 березня 2016 року № 75 // Баланс-Бюджет. – 2016. – № 31. – С. 8.

23. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // ВВР України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.

24. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23 березня 2000 р. № 1602-III // ВВР України. – 2000. – № 25. – Ст. 195.

25. Про державні цільові програми : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1621-IV // ВВР України. – 2004. – № 25. – Ст. 352.

26. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII // ВВР України. – 2015. – № 13. – Ст. 91.

27. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів: постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932// Офіц. вісн. України. – 2015. – № 92. – С. 111. – (Ст. 3131, код акта 79471/2015).

28. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III // ВВР України. – 2001. – № 33. – Ст. 175.

29. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII // ВВР України. – 2014. – № 34. – Ст. 1167.

30. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р// Офіц. вісн. України. – 2014.– № 30. – С. 18 – (Ст. 831, код акта 72156/2014).

31. Стратегічне планування : навч. посіб. / М. А. Латинін, Т. М. Лозинська, І. В. Дунаєв ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. Ю. Амосова. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2013. – 248 с.

32. Тимошук В. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі : навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / В. Тимошук / Асоціація міст України – Київ : ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 124 с.

33. Успішна територіальна громада: будуємо разом / М. Бриль, О. Врублевський, О. Данчева, А. Сейтосманов, Е. Чубаров – Харків : Видавничий будинок Фактор, 2018. – 128 с.

34. Чернов С. І. Конспект лекцій з дисципліни «Муніципальний менеджмент» для студентів бакалавріату усіх форм навчання спеціальності 073 – Менеджмент / С. І. Чернов, Т. В. Бельська, Н. Ю. Мушинська. – Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 50 с.

35. Чистяков О. І. Історія вітчизняного держави і права : підручник; за ред. О. І. Чистякова. – 3-е изд., Ч. І, перераб. і доп. – М.: МАУП, 2001. – 430 с.

36. Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]– Режим доступу : [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

37. Офіційний сайт Харківської міської ради [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.city.kharkov.ua>.

38. Офіційний сайт Харківської обласної державної адміністрації [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.kharkivoda.gov.ua>.

39. Офіційний сайт Харківської обласної ради [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.oblrada.kharkov.ua>.

40. Урядовий портал [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.

41. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eprints.kname.edu.ua>.

42. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: підручник. – 2-ге вид., перероб і доп. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2004. – 699 с.

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до практичних занять та організації самостійної роботи
з навчальної дисципліни
«МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»
(для студентів бакалавріату всіх форм навчання
спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування)

Укладачі: **БАБАЄВ** Володимир Миколайович,
ЧЕРНОВ Сергій Іванович,
ПАСТУХ Катерина Валеріївна

Відповідальний за випуск *М. К. Гнатенко*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *К. В. Пастух*

План 2020, поз. 272М

Підп. до друку 12.11.2020. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 3,4.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.